

Luovuus, kommunikaatio ja tajunnan kemiallinen muuttaminen

Pekka Sauri

Edesauttaako arkitajunnan muuttaminen kemiallisin keinoin ihmisen luovaa toimintaa? Tästä kysymyksestä käytiin Alkoholipolitiikan palstoilla väliin kipakkaakin keskustelua vuosina 1982—1984. Niiden maininkien ehdittyä jo moneen kertaan tasaantua rohkenen aukaista teeman uudestaan sillä verukkeella, että luovuus samoin kuin humala johdattavat ihmettelijänsä helposti kyseenalaistamaan koko kulttuurimme ja kollektiivisen tajuntamme perusolettamuksia — ja tällaiseen kyseenalaistamiseen on terveellistä ryhtyä aina, kun tilaisuus suinkin tarjoutuu.

Luovuus ei käy pyydykseen

Virittelyksi kerron, että oma suhteeni luovuuteen on pitkä ja traumaattinen. Tein nuoruudessani aiheesta sarjan opinnäytteitä ja aloittelin samoilta tiimoilta väitöskirjaakin, kunnes ankara tieteenfilosofinen ja maailmankatsomuksellinen luhistuminen sai minut antautumaan ehdoitta sille käsitykselle, että luovuudesta ei psykologisen tutkimuksen keinoin saada irti juuri muuta kuin toinen toistaan latteampia selviöitä.

Ainoa tunneli, jonka päässä näkyi edes jonkinlaista kajastusta, oli tuolloin, ja on pääpiirtein vieläkin, koko luovuuden käsitteen kyseenalaistaminen ja riisuminen kaikesta siitä assosiaatorihkamasta, joka ilmiön ytimen ympärille on ajan saatossa ripustettu, ja tätä juhla-kalua on sitten kiikutettu psykologian laitoksesta laitokseen, seminaarista seminaariin sen tekemiseksi uskottavaksi yhä uusilla empiirisillä tutkimustuloksilla.

Tämä käsitteellinen riisuminen — olisiko se jonkinlaista periluterilaista protestantismia? — on osoittautunut paljon antoisammaksi kuin tuonnoinen luovuuden metsästys aseistettuna amerikkalaisperäisellä testipatteristolla ja sillä vanhalla suomalaisella periaatteella, jonka

mukaan ”on se ketunnahka niin arvokas että kannattaa sitä pyydystää vaikei saisikaan”. Tämän luopumisen hinta on tietenkin ollut katapulttimainen lento akatemian linnanmuurien ylitse yhtä vertauskuvallisen Sherwoodin metsän uumeniin, mutta sen pituinen se.

Ennen kuin luovuuden suhdetta mihinkään muuhun ilmiöön voidaan käydä selvittelemään, on onnistuttava määrittelemään luovuus edes jotenkin ristiriidattomasti ja selkeästi. Se on vaikeata. Palaan esimerkin tähden takavuotiseen luovuus ja alkoholi -debattiin siltä osin, kuin siinä koetettiin määritellä luovuuden olemusta. Anja Koski-Jännes (Alkoholipolitiikka 4/83) tähdensi osuvasti, ettei pelkkä divergentti ajattelu — ideoiden tuottaminen — bergströmiläistä sattumageneraattoria pyörittämällä riitä tyydyttävällä tavalla täyttämään sitä raamia, jota sana ”luovuus” on kielenkäytössämme asettanut tarkoittamaan. ”Korostan — —, että luovan tuotoksen kriteerinä ei voida pitää pelkästään uutuutta vaan myös adekvaattisuutta.” ”Väitän siis — —, että kaikki uusi ja ennustamaton *ei ole* luovaa — on olemassa pelkkää hälyä, huu-haataidetta, tiedettä ja ’keksintöjä’”, Koski-Jännes painottaa ja onkin tähän saakka suurin piirtein vakaalla pohjalla.

Seuraavalla suoralla irtoavat kuitenkin pyörät maasta, ja argumentti jää lopulta tyhjän päälle: ”Se, että aikalaiset eivät esimerkiksi ymmärtäneet van Goghia, ei vie pohjaa pois adekvaattisuuden vaatimukselta. Van Goghin työt olivat aikanaan sekä omaperäisyydessään uusia että adekvaatteja, vaikka suuren yleisön ’hyvä maku’ ei niiden sisäistä totuudellisuutta ensin tunnustanutkaan”.

Mutta mikä mahtaa olla ”adekvaattisuuden” ja ”sisäisen totuudellisuuden” kriteeri, ellei juuri se, että joku tai jotkut sen sellaiseksi ymmärtävät, että tekijän tai sanojan välittämä viesti todella välittyi, tulee kommunikoiduksi

ainakin jollekulle? Sillä jokin toiminta, aikaansaannos tai ihminen voi kai olla luova ainoastaan suhteessa johonkin joukkoon muita ihmisiä ja näiden käsityksiä siitä, mikä on hyödyllistä ja mikä turhanaikaista, mikä uutta ja mikä vanhaa, mikä hyvää ja mikä pahaa. Jotkut ovat aikaansa edellä, ja joidenkin aika ei koskaan koita, ja kuten tunnettua monet liiaksi aikaansa edellä olleet ovat Stanislaw Jerzy Lecin tavoin joutuneet odottelemaan sitä perin epämukavassa paikassa.

Eikä tässä kyllin. Kriteeriongelmaa kiperöittää vielä se, että tuomareiden määrä ja laatuakin vaikuttavat siihen, kuinka luovaksi jotakin tuotosta voidaan perustellusti mainita. Jotenkin tuntuu, että yleisellä huutoäänestyksellä ei luovuuden astetta ole mielekästä määritellä. Jos väestön enemmistö pitää jotakin tai jotakuta luovana, se jokin tai joku ei määritelmän mukaan voi sitä tosimeilessä olla — enemmistöhan tulee aina jälkijunassa ja tapaa korottaa pylvään nokkaan ilmiöitä, jotka edistyksekkäiden vähemmistöjen mielestä edustavat triviaalia latteutta pahimmillaan.

Arvioinnin luotettavuuden nostamiseksi on siis kiinnitettävä huomiota paneelin jäsenten *laatuun* . . . mutta kuka tästä laadusta päättää? Taas karkaa luovuus käsistämme naureskellen homeerisesti mennessään.

Inhimillisintä olisi varmasti luopua tässä vaiheessa tieteellisen eksaktiuden tavoittelusta, lakata suhteellistamasta luovuuden kriteerejä *ad nauseum* ja jättää koko käsite hämäräksi absoluutiksi, mustaksi laatikoksi, jota ei edes yritetä aukaista: luovuus on luovuus on luovuus.

Ei luovuutta ilman kanssakäymistä

Jottei tämä luovuuden käsiteanalyysini johtaisi silkkään nihilismiin, jonne se tätä raidetta seuraamalla väistämättä johtaa, meidän on ajoissa käännettävä vaihdetta ja omaksuttava aiemmin sivuraiteena pitämämme suunta pääraiteeksi. Luovuus on kuin onkin paikannettava, vaikkakaan ei sinne, mistä sitä on tähän saakka pyritty kissojen ja koirien kanssa löytämään, ts. tekijän aivoihin tai tuotoksen ominaisuuksiin. *Luovuus paikantuu todellisenä, olemassa olevana prosessina tekijän — tai tekijäin — ja ympäristön väliin:* se tulee todeksi, jos on tullakseen,

vain tekijän ja toisen välisessä kommunikaatiosuhteessa.

Ei ole jotakin neurofysiologista tapahtumaa, joka takaisi ”luovaksi” kelpuutettavan tuotoksen syntymisen, eikä jonkin yhteisön jäsenten jossakin tilanteessa luovana pitämää tuotosta välttämättä arvoteta samalla tavoin jonkin toisen yhteisön keskuudessa toisenlaisessa tilanteessa.

Edelleen, ei ole mitään sellaista yksilön kokemusta, jota yhteisö automaattisesti kutsuisi luovaksi. Ja kääntäen: Jos yhteisö kutsuu jonkun ihmisen jotakin aikaansaannosta luovaksi, se ei kerro mitään siitä, millaisia kokemuksia ihminen on tekelettä työstäessään käynyt läpi tajunnassaan tai minkälaista tapahtumista on aivojen kuorikerroksessa esiintynyt.

Joku onnellinen saattaa äkkiarvaamatta saada aivan ylivertaisen, ennenkokemattoman oivalluskokemuksen sellaisen tuotoksen äärellä, jonka toiset yhteisön jäsenet ohittavat suuremmin reagoimatta, ja toisaalta Picasso voi vaikka pieraista, ja aina on joku ylistämässä tapausta luovan hengen ainutkertaiseksi ilmentymäksi.

Milloin totunnaisesti määritellyistä taiteista ja tieteistä on puhe, tekijän ja toisen välinen kommunikaatiosuhde toteutuu enimmäkseen jonkinlaisen tuotoksen välityksellä. Tällöin ei kuitenkaan ole mitään takeita siitä, kokeeko ja mieltääkö toinen tuotteen sisältämän viestin samalla tavoin kuin tekijä on tarkoittanut. Jos suoraa kommunikointiyhteyttä ei ole käsillä, osapuolet eivät pääse kokemuksiin ja merkityksiään vertailemaan tai täsmentämään.

Luovuuden paikantumisella tekijän ja toisen väliin on tutkimusmetodologian kannalta hankalia seurauksia. Jos tiukalle vedetään, luovuus on olemassa ainoastaan prosessiin osallistujille prosessin kestäessä.

Sivusta katsoen sitä ei voida todentaa, ja jälkepäin tavoitellen se voidaan enintään saada suljetuksi vitriiniin kuin pyhän kilpikonnan kuori. Tieteen mitat täyttävä tutkimus voi saada haaviinsa perhosen, mutta sen lento jää pyydystämättä. Sen, joka tämän kaiken jälkeenkin tuntee kutsumusta luovuuden psykologiseen saati sitten neurofysiologiseen tutkimukseen, kannattaa olla ajattelultaan melko konvergentti ja valita luovuuden kriteeriksi vaikkapa kirjailijaliiton jäsenyys tai osallistuminen

kuvataiteilijoiden vuosinäyttelyyn. Sillä tavoin on ainakin mahdollista saada tilastokelpoisia tuloksia.

Tajuntakemia ja visiogeneraattori

Tämän verran luovuudesta yleensä. Tarkastelun pragmaattinen moraali — siltä varalta että se tarvitsee osoittaa — lienee lähinnä se, että kannattaa noudattaa mitä tarkinta varovaisuutta puhuttaessa ”luovuudesta yleensä”. Kuten länsimaisen ihmisen emansipoitumisen säälimätön suojeluspyhimys Ludwig Wittgenstein jakoi korostamasta päästyäänkin korostaa, ymmärryksemme kirkas vesi mutaantuu siinä silmänräpäyksessä, kun aletaan etsiä jokaisen substantiivin takaa sitä vastaavaa esinettä.

Mutta luovuuden käsittely tällä nimenomaisella areenalla motivoituu vasta, kun se liitetään tajunnan kemialliseen muuttamiseen. On silti syytä muistuttaa, että alkoholin aikaansaama humala on ainoastaan yksi, kulttuurisesti määräytyneet tajunnan kemiallisen muuttamisen kategoriat; pääluokka kattaa kaikki millä hyvänsä kemikaalilla aiheutetut poikkeamat arkitajunnasta ja todellisuuden totunnaisesta, tavanomaisesta kokemisesta.

Edellä yritin johdatella tarkastelua siihen, että ”luovuus” ja ”uusien ideoiden tuottaminen” kannattaa käsiteseakaannuksen välttämiseksi pitää toisistaan visusti erillään. Luovuu-teen tulee liittyä idean menestyksellinen kommunikointi yhteisön tai kulttuurin muille jäsenille, jotta luovuudesta voitaisiin ylipäänsä puhua tai sitä arvioida. Kommunikoimatonta luovuutta ei ole olemassa paitsi silloin, kun yhteisön pääluku = 1 ja se yksi olen minä (tai sinä, tai hän). Tällöin kommunikointi tapahtuu pelkästään yhden tajunnan kesken, joten siitä ei voida puhua kuin itsekseen.

Jatkan saman työkalun turvin, jonka avulla äsken vesuroin tieni läpi luovuuden käsiteryteikön — tälle välineelle ei ole suomenkielistä nimeä, englanniksi se on *bullshit detector*, ja sillä siivilöidään semanttiset ongelmat empiirisistä.

Mikäli alkoholia tai muita kemikaaleja käytetään arkitajunnasta poikkeavan tilan aikaansaamiseksi ja mikäli ne tämän tarkoituksensa täyttävät, niiden voidaan sanoa edistävän totunnaisesta poikkeavien näkökulmien ja

ideasisältöjen sikiämistä, mikä taas saattaa otollisessa tapauksessa konkretisoitua luovuudeksi siinä mielessä kuin edellä luonnostelin.

Tämä toteamus ei pidä paikkaansa, jos kemikaalin käytöllä pyritään pelkästään tajunnan lamauttamiseen ja jonkinasteiseen narkoosiin, mikä on toki mahdollinen tavoite sekin. Mainittu ominaisuus olisi ikään kuin loogisesti luontainen niiden kemikaalien vaikutuksille, joita tajunnantilan muuttamiseksi käytetään: viinaa juodaan tai hamppua poltetaan nimenomaan vallitsevan tajunnantilan muuttamiseksi. Jos tämä riittäisi luovuudeksi, asia olisi selvä — voitaisiin päätellä, että luovuutta voidaan lisätä kemiallisin keinoin.

Tajunnantilan muutoksesta syntyneet ideat on myös onnistuttava kommunikoidaan muille sellaisessa asussa, että ne voidaan vastaanottaa ja kokea sekä uusiksi että relevantteiksi, ts. luoviksi. Kriittinen piste on siten siinä, miten kemikaali vaikuttaa käyttäjänsä kykyyn tai haluun välittää kemikaalin kirvoittamat visiot ja oivallukset toisille.

Tämä on empiirinen, ei looginen kysymys. Jotkin kemikaalit saattavat vaikuttaa tämän kommunikoinnin onnistumiseen vähemmän haitallisesti kuin jotkin toiset, mutta sopii alustavasti epäillä, että harva arkitajunnan muuttamiseen käytetty kemikaali varsinaisesti edesauttaa uuden tajunnansisällön välittymistä varsinkaan niille ihmisille, jotka eivät ole kyseisen kemikaalin nauttimisrituaaliin sillä kertaa, tai koskaan, osallistuneet.

Mutta tämä alkaa olla ympäripyöreätä, joten valaisen asiaa käytännön esimerkillä.

Elokuussa yksitoista vuotta sitten tapahtui seuraavaa. Menin Ruisrockissa mereen uimaan (Rory Gallagherin kitara kuului veden alle komeasti) ja kylmetin itseni niin, etten parin päivän päästä pystynyt oikein syömään enkä hengittämään, kun kurkku tuntui kasvaneen käytännöllisesti katsoen umpeen. Se oli piinallista, ja raahauduin lääkärin puheille — Töölönkadun Ylioppilasterveyteen itse asiassa.

”Katsotaan”, sanoi lääkäri ja katsottuaan sanoi, että siellähän oli mätää, joka pitäisi saada ulos; otti esiin terävän veitsen ja pienen ruskean pullon vinyylieetteriä, jonka oli määrä turruttaa kipuaisti siksi aikaa, kun kurkkua puhkaistaisiin. Vedin kuuliaisesti henkeen eetterihöyryjä pumpulitukosta, ja yhtäkkiä

ZZZZOING — kaikki lähti menemään ja aukeamaan aivan mahdollisesti. Kaikki eri aistit tuntuivat yhtyvän yhdeksi ainoaksi kokemukseksi, näkö ja kuulo ja tunto ja maku ja haju jotenkin sulivat yhteen, ja aika ja paikka, niin että aivan ilmeisesti kaikki kävi vähintään valon nopeudella.

Ensi alkuun oli vielä jäljellä tämä minä, minun oma itseni, mutta ennen pitkää se, joka oli ollut minä, lakkasi olemasta erillinen kokija ja liittyi maailman kaikkiin muihin kokijoihin, niin ettei yksityisiä ihmisiä enää ollut. Oli pelkästään yksi yhtenäinen kokemus, kaikkien ihmisten yhteinen nimittäjä, se mistä on tultu ja mihin vielä joskus palataan.

Kaikki, mikä oli siihen saakka ollut eri juttua, oli yllättäen yhtä ja ainoa. Ei sitä minäkään valtakunnan sanoilla pysty kuvaamaan — koko meno oli sanojen tuolla puolen, siellä minne kieli ei urkene. Mutta lopulta, laskemattomien vuosien tai valovuosien kuluttua, tuntui kuin iso rauhallinen ääni olisi ilmoittanut, että jos halutaan kääntyä takaisin, nyt on viimeinen mahdollisuus, sillä tämän jälkeen ei enää ole paluuta, tämän jälkeen se, mistä joskus lähdettiin liikkeelle, on ikuisesti tavoittamattomissa.

Mutta, ääni tuntui lisäävän, ei ollut syytä huoleen: kumpi tahansa vaihtoehto, jatkaminen tai kääntyminen takaisin, sitten valittaisiinkin, ”sillä ei ole viime kädessä pienintäkään merkitystä”. Se oli vapauttava tunne, eikä ollut mitään syytä olla antamatta mennä, katsomatta perille asti: Kaikki kiihtyi ja tiivistyi yhä vahvemmaksi ja täydemmäksi, kunnes lävitse humahti, kuin suunnaton ovi olisi mahdollomalla voimalla rysäytetty peruuttamattomasti kiinni, ja sen jälkeen kirkas, hopeanvärinen ja huilumainen rauha, johon kaikki se silmitön meno pehmeästi hiljeni ja haihtui.

Se oli ensin ikuista ja ääretöntä, mutta vähitellen ykseyden tunne alkoi hajota — kokonaisuus alkoi jakautua erillisiksi kokemuksiksi ja kokijoiksi, ja se, joka oli joskus ollut minä, tuntui palaavan ottamaan kokemuksen omaan haltuunsa ja omien rajojensa sisälle.

Oli kuin olisi noussut hitaasti sukelluksista veden pinnalle, ja pinnalle päästyäni katsoin ylös taivaalle. Koko taivaan täytti valtava naama, Jumalan kasvot, koko näkökenttä pelkkää säteilevää Jumalan naamaa, kunnes vähi-

tellen alkoi tuntua, että ton tyyppin mä olen nähnyt jossain aikaisemmin. Ja ne kasvot pienivät ja kävivät yhä tutummiksi, ja lopulta se olikin se lääkäri, joka yritti herätellä potilasta henkiin operaation jälkeen.

Verta nieleskellen nousin huterasti seisomaan, ravisteloin itseäni kuin märkä koira ja sanoin sanat taas löydettyäni lääkärille ja hoitajalle, jotka toljottivat vieressä levottoman näköisinä: ”Ette kyllä ikinä usko, mitä mulle on tapahtunut.”

Toisin sanoen yksityisen ihmisen kokemukseksi, oli se kuinka mullistava hyvänsä, ei ole yhteistä merkitystä, ellei ihminen kykene tavalla tai toisella välittämään sitä muille niin, että nämä pystyvät ottamaan sen vastaan. Jos minun tietoisuuteni avartuu, jos minä kieltäydyn ottamasta asioita annettuina, jos todellisuus aukeaakin minulle uudenlaisena, jos vanhat tutut kokemukset saavat minulle uuden merkityksen, yhteisöni suhtautuminen riippuu siitä, kuinka hyvin minä onnistun omat kokemukseni sen jäsenille avaamaan.

Jos pystyn keinolla tai toisella tekemään toisille selkoa kokemistani uusista merkityksistä, yhteisö saattaa ääritapauksessa äityä juhlimaan minua luovana nerona, šamaanina tai näkijänä, ja jos en tässä onnistu, yhteisö joko kohauttaa kollektiivisiä hartioitaan tai leimaa minut omituiseksi tai suorastaan psykoottiseksi, ja pahimmassa tapauksessa minut suljetaan yhteisön ulkopuolelle joko kirjaimellisesti tai vertauskuvallisesti. Ihmiset eivät enää halua olla kanssani tekemisissä, koska eivät ymmärrä tai halua ymmärtää, mitä yritän selittää. Kommunikaatio on poikki, eikä siinä ole kysymys pelkästään minun kyvystäni tai kyvyttömydestäni tehdä lähimmäisilleni selkoa kokemuksista, jotka ovat minulle tärkeitä ja jotka ovat minä, vaan yhtä lailla tilanne on kiinni siitä, mitä asioita yhteisö kykenee kyseenalaistamaan ja mitä ei. Joka ihmisryhmässä ja yhteisössä on uskonkappaleita, joita ei passaa epäillä ja joiden varassa yhteisön toiminta pelaa, ja yritykset nostaa niitä tiedostamattoman hämärästä päivänvaloon tavataan leimata uhkaaviksi ja vaarallisiksi.

Kyky välittää vallankumouksellisetkin tajunnansisällöt menestyksellisesti muille edellyttää kokijalta paitsi kärsivällisyyttä ja pitkäjännitteisyyttä, myös jonkinasteista tavan-

omaisuuden hallintaa ilmaisukeinojen ja kielen tasolla. Mitä suuremmalle joukolle uusi oivalus halutaan markkinoida, sitä totunnaisempaa ilmaisua vaaditaan. Vapaa henki joutuu tässä hakemaan jalansijaa staattisesta, raskasliikkeisestä struktuurista, josta enemmistö enimmän aikaa enimmäkseen merkityksensä ja motiivinsa ammentaa.

Tästä repeääkin luovuuden perimmäinen paradoksi. Niin kauan kuin ihminen toteuttaa olemassaoloaan ensisijaisesti fyysisessä, aineellisessa olomuodossa ja ilmiössä, niin kauan on vapaalle ideoinnille alituisena vastapoolina enemmän tai vähemmän staattista struktuuria rakentava ja pönkittävä motiivi. Valinnan tekeminen tässä kysymyksessä edellyttää tietenkin uskoa muunlaisten olemassaolon toteutumisen muotojen reaalisuuteen, mitä ei kovin monelta länsimaalaiselta toistaiseksi ole löytynyt. Ja niin kauan kuin ihmisten enemmistö pysyy sidottuna materiaalistien tavoitteiden ja rakenteiden sanelemaan arkeen, kaikilla lajimme edustajilla ei ole likimainkaan samaveroisia mahdollisuuksia vapaaseen ideoiden tuottamiseen saati sitten varsinaiseen luovuuteen, joka tässä tämänkertaisessa käsitteellisessä määrityksessä optimaaliseksi välityssuhteeksi toisaalta vapaan, kammitsoimattoman assosiaatio- ja näkymämaailman ja toisaalta arki-äisen, aineellisen rakenteen ja sen umpeen rajamien tajuntojen välillä.

Luovuudelta voisi edellyttää korkeimmillaan sitä, että se johdattaa osallistujansa lähemmäksi sitä kynnyksiä, jonka ylittäminen tekee, fraasin uhallakin, objektista subjektin ja alamaisesta vihdoinkin kansalaisen.

Viimeiset kiusaukset

Selkeyden nimissä, tai asian lopulliseksi sekoittamiseksi, kertaan vielä keskeiset päätelmäni.

Luovuus, lainausmerkeissä tai ilman, on käsitteenä äärimmäisen vaikea sikäli, että sen

tarkka sisältö määrittyy lopulta subjektiiviseen merkityskokemukseen perustuvien arvostusten kautta. Siksi jonkin yleisen ja yhtäläisen luovuuden operationalisoiminen tutkimuksen esineeksi on kovin kunnianhimoinen tavoite: Mitä yleispätevämpiä tuloksia halutaan, sen ulkokohtaisemmin luovuuden kriteerit on määriteltävä (kirjailijaliiton jäsenyys tms.) ja sen suurempia latteuksia jää päätelmiä tehtäessä käteen. Jos halutaan välttää käsitteellistä umpikujaa, pelkkä uusien ideoiden tuottaminen tajunnan generaattorissa ei vielä riitä luovuudeksi. Tarvitaan näiden tajunnansisältöjen onnistunutta välittämistä muille siten, että nämä kokevat tässä yhteydessä uusia merkityksiä, ja mitä perinpohjaisemmin uusia ja relevantteja ne ovat, sitä luovemmasta prosessista on kysymys.

Luovuus ei siten paikannu luojan tajuntaan tai aivoihin eikä luovan tuotoksen ominaisuuksiin, vaan siihen kommunikaatiosuhteeseen, joka luojan ja toisen välille syntyy jos on syntyäkseen. Siinä määrin kuin tajunnan kemiallinen muuttaminen kohdistuu vain tajunnan kemialliseen muuttumiseen, se ei välttämättä edesauta varsinaisen luovan prosessin käynnistymistä. Vaikka aineksia olisikin, niistä ei automaattisesti rakennu yksilön sillanpääasema yhteisöön, mikä olisi luovuuden perusedellytys.

Koska tarkasteluni ei ole ollut empiirinen, mitään käytännöllisiä yleistyksiä ei näiden päätelmien pohjalta ole syytä lähteä esittämään. Enintään voidaan korostaa sitä, että tajunnan stimuloiminen alkoholin tai muiden kemikaalien avulla ei takaa onnistuneen kommunikaatiosuhteen syntymistä yksilön ja muiden välillä. Käytännön valinnat määräytyvät siten sen mukaan, kuinka tärkeänä tätä kommunikaatiosuhdetta pidetään ja ollaanko se valmiit riskeeraamaan uusien tajunnallisten kokemusten synnyttämiseksi — mutta tämän valinnan tekee itse kukin tykönänsä.

English Summary

Pekka Sauri: Luovuus, kommunikaatio ja tajunnan kemiallinen muuttaminen (Creativity, Communication and Chemical Changes in Consciousness)

Creativity is a particularly difficult concept to define in that its precise content is determined ultimately by assessments based on subjective experience. For this reason operationalization of creativity into an object of study is an extremely ambitious goal: the more generally applicable results are sought, the more the criteria of creativity are externalized (e.g. membership of an authors' association), and the less specific the conclusions become. In order to avoid conceptual dead ends, production of new ideas in the generators of consciousness is not enough for creativity; successful transmission of the contents of consciousness, so

that others experience new meanings, is also necessary. Moreover, the more thoroughly innovative and relevant the experiencing of new meanings is, the more creative is the process in question.

Creativity thus has no specific location in consciousness or the brain, nor in the characteristics of the creative product but rather in the communication that arises — if it arises — between creator and receiver. Focusing on only the chemical changes in consciousness does not provide insight into initiation of the creative process. Although the structural elements of creativity may be present, they do not automatically establish the individual's place in his community, which is one of the basic prerequisites for creativity.

Alkoholipolitiikka Vol. 51: 74—79, 1986